

נשאיון אזרחיים: האם יתכן

Civil Marriage: Is it Possible?

נחמה גולדמן ברש Nechama Goldman Barash

<p>Mishna Kiddushin 1:1</p> <p>A woman is acquired in three ways, and she acquires herself in two ways. She is acquired through money, through a document, or through sexual intercourse. Through money: Beit Shammai say, "With a <i>dinar</i> [a specific unit of money] or with the equivalent value of a <i>dinar</i>." And Beit Hillel say, "With a <i>perutah</i> or with the equivalent value of a <i>perutah</i>." How much is a <i>perutah</i>? One eighth of an Italian <i>issar</i> [a specific unit of money equal to one twenty-fourth of a <i>dinar</i>]. And she acquires herself through a bill of divorce or through the death of the husband. A <i>yevamah</i> [a widow whose brother-in-law performed levirate marriage with her] is acquired through sexual intercourse, and acquires herself through <i>chalitzah</i> [the ceremony performed by the widow of a childless man as an alternative way to release herself from the obligation to wait for levirate marriage] or through the death of the <i>yavam</i> [one upon whom has fallen the obligation to perform [levirate marriage]</p>	<p>משנה מסכת קידושין פרק א משנה א</p> <p>[*] האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים נקנית בכסף בשטר ובביאה בכסף בית שמאי אומרים בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם:</p>
<p>Kiddushin 12b</p> <p>The Gemara relates: There was a certain man who betrothed a woman with a myrtle branch in the marketplace. Rav Aḥa bar Huna sent this dilemma before Rav Yosef: In a case like this, what is the <i>halakha</i>? Rav Yosef sent a response to him: Flog him, in accordance with the opinion of Rav, and require her to receive a bill of divorce, in accordance with the opinion of Shmuel, in case the myrtle branch is worth one <i>peruta</i> somewhere else</p> <p>The Gemara explains that Rav would flog a man for betrothing a woman in the marketplace, because this is disrespectful and crude, and for betrothing a woman through sexual intercourse, as it is unsavory to invite witnesses to observe a man and woman enter a room to engage in intercourse. And he would also flog a man for betrothing a woman without an arrangement [<i>shiddukhei</i>], i.e., if he did not discuss betrothal with the woman before betrothing her. Each ... of these acts is considered indecent behavior</p> <p>The Sages of Neharde'a say: Rav would not flog a violator in all of the cases listed, but he would in fact</p>	<p>תלמוד בבלי מסכת קידושין דף יב עמוד ב</p> <p>הוא גברא דאקדיש בשוטיא דאסא בשוקא, שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף: כה"ג מאי? שלח ליה: נגדיה כרב, ואצטריך גיטא כשמואל. דרב מנגיד על דמקדש בשוקא, ועל דמקדש בביאה, ועל דמקדש בלא שידוכי, ועל דמבטיל גיטא, ועל דמסר מודעא אגיטא, ועל דמצער שלוחא דרבנן, ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין, ועל חתנא דדייר בי חמוה. דדייר אין, חליף לא? והא הוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה, ונגדיה רב ששת! הוא, מידם הות דיימא חמתיה מיניה. נהרדעי אמרי: בכולהו לא מנגיד רב, אלא על דמקדש בביאה בלא שידוכי. ואיכא דאמרי: ואפילו בשידוכי נמי, משום פריצותא.</p>

flog a man for **betrothing** a woman **through sexual intercourse without** a prior arrangement. And there are those who say: Even if there was an arrangement beforehand, he would also flog a man for betrothing a woman with intercourse, **due to licentiousness**, as it is indecent to have witnesses observe a man and woman .enter a room to engage in intercourse

Shulchan Aruch Even Haezer Hilchot Kiddushin 33:1
 With sex, how? He said to her before two witnesses: "Behold you are married to me with this sex," and he secludes himself with her before two witnesses, behold she is betrothed (even though she is bold.) Either he has sex with her in the normative fashion or he has sex with her in the non-normative fashion. And her status is only as someone who is engaged, not like a married woman. Ram"a: There are those who say that it is precisely when he has sex with her in the house of his father-in-law, but if he brought her into his own house and had sex with her, or betrothed her already and had sex with her, she is considered like a married woman. There are those who say that a single man who has sex with a single woman before witnesses, we are concerned lest he intends [this act] for the sake of marriage, and the presumption is that a man does not have promiscuous sex. But if he is already presumed towards promiscuity, or that he has another wife, we are not concerned. There are those who are lenient in this matter.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן לג סעיף א

בביאה כיצד, א (א) אמר לה א [בפני שני עדים: הרי את מקודשת לי בביאה זו, ב (ב) ונתייחד עמה בפניהם, הרי זו מקודשת אף על גב דחוצפא היא. (ב) בין שבא עליה כדרכה [א] בין שלא כדרכה (טור). ג] ואין דינה אלא כמאורסה, ולא כנשואה. הגה: ד] ויש אומרים דוקא ג שבא עליה בבית חמיו, (ג) אבל ד כנסה לביתו ובא עליה, (ד) ה] או (ה) שקידש כבר ובא עליה, דינה כנשואה. ו] י"א דפנוי הבא על הפנויה לפני עדים, חוששין ה שמא כוון לשם קידושין (מרדכי פ' האומר), [א] [ב] דחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ז] אבל אם כבר הוחזק לזנות, או שיש לו אשה אחרת, לא חיישינן (ת"ה ס' ר"ט). ויש מקילין בכל ענין, ועיין לקמן סימן קמ"ט וקס"ז סעיף ב', ולעיל סימן ט"ו סעיף י"ד.

Gittin 81a
MISHNA: With regard to one who divorces his wife, and afterward she spent the night with him at an inn [befundaki], Beit Shammai say: She does not require a second bill of divorce from him, and Beit Hillel say: She requires a second bill of divorce from him, since they may have engaged in sexual intercourse at the inn and thereby betrothed her once again.
When did they say this halakha? When she was divorced following the state of marriage. Beit Hillel concede that when she was divorced following the state of betrothal, she does not require a second bill of divorce from him, due to the fact that he is not accustomed to her. Therefore, there is no concern that they engaged in sexual intercourse, even though they spent the night together at the inn.
GEMARA: Rabba bar bar Hana says that Rabbi Yoḥanan says: The dispute between Beit Shammai and Beit Hillel is specifically in a case where they saw that she engaged in sexual intercourse, as Beit Shammai hold: A person does engage in licentious sexual

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פא עמוד א

מתני'. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, ב"ש אומרים: אינה צריכה הימנו גט שני, ובה"א: צריכה הימנו גט שני. אימתי? בזמן שנתגרשה מן הנשואין. ומודים, בנתגרשה מן האירוסין - שאינה צריכה הימנו גט שני, מפני שאין לבו גס בה.

גמ'. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: מחלוקת - בשראווה שנבעלה, דב"ש סברי: אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וב"ה סברי: אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אבל לא ראוה שנבעלה - דברי הכל אינה צריכה הימנו גט שני. תנן: ומודים, בנתגרשה מן האירוסין - שאינה צריכה הימנו גט שני, שאין לבו גס בה; ואי בשראווה שנבעלה, מה לי מן האירוסין ומה לי מן הנשואין! אלא מתני' בשלא ראוה שנבעלה, ור' יוחנן דאמר כי האי תנא, דתניא, א"ר שמעון בן אלעזר: לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה - שאינה צריכה הימנו גט שני, על מה נחלקו? על שראווה שנבעלה, שבש"א: אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ובה"א: אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה, במאי פליגי? דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה, ב"ש סברי: לא אמרי' הן הן

intercourse. Although they were seen engaging in sexual intercourse, one cannot assume that he intended to betroth her, since they were recently divorced. The assumption is that they were simply engaging in licentious sexual intercourse. Consequently, he is not required to give her a second bill of divorce.

And Beit Hillel hold: A person does not engage in licentious sexual intercourse. Therefore, he had the intention to betroth her, and he must give her another bill of divorce. **But if they did not see that she engaged in sexual intercourse,** even though they spent the night together at an inn, **everyone agrees that she does not require a second bill of divorce from him,** as there is no concern that perhaps they engaged in sexual intercourse.

....

Rather it can be explained that **the mishna** is actually speaking about a case in **which they did not see that she engaged in sexual intercourse.** **Rabbi Yoḥanan stated** his opinion in accordance with the statement of **that tanna.** **As it is taught** in a *baraita* that **Rabbi Shimon ben Elazar said: Beit Hillel and Beit Shammai did not disagree about a case where they did not see that she engaged in sexual intercourse.** Everyone agrees that in such a scenario, **she does not require a second bill of divorce from him.**

With regard to what case did they disagree? They disagreed about a case **where they saw that she engaged in sexual intercourse.** **As Beit Shammai say: A person does engage in licentious sexual intercourse.** **And Beit Hillel say: A person does not engage in licentious sexual intercourse.** **Rabbi Shimon ben Elazar disagrees with the mishna....**

עדי יחוד והן הן עדי ביאה, וב"ה סברי: אמרין הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה, ומודים בנתגרשה מן האירוסין - שאינה צריכה הימנו גט שני, דכיון דאין לבו גס בה, לא אמרין הן הן עדי ביאה. ומי אמר ר' יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה, ואוקימנא למתניתין בשלא ראוה שנבעלה! אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן.

Rambam Laws of Divorce 10:18

17 When a man divorces his wife and then engages in relations with her in the presence of witnesses before she marries another man, we assume that since she was [originally] his wife, he remarried her and engaged in relations with the intent of consecrating her, and not as a licentious act.

18
[There is an extension to the above principle.] If a man entered into privacy with his divorcee in the presence of witnesses, the two witnesses observed [their conduct] simultaneously, and [the couple] had been married previously, we suspect that they engaged in sexual relations.

רמב"ם הלכות גירושין פרק י הלכה יז

המגרש את אשתו וחזר ובעלה בפני עדים קודם שתנשא לאחר בין שגירשה מן הנשואין בין מן האירוסין הואיל ואשתו היתה הרי זו בחזקת שהחזירה ולשם קידושין בעל לא לשם זנות, ואפילו ראו אותה שנתן לה מעות, שחזקה היא שאין אדם עושה בעילתו באשתו בעילת זנות והרי בידו לעשותה בעילת מצוה, לפיכך הרי זו בחזקת מקודשת קידושי ודאי וצריכה ממנו גט שני.

הלכה יח

נתייחד עמה בפני עדים והוא שיהיו שני העדים כאחד, אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה שמא נבעלה והן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה, שכל המקדש בביאה אינו צריך לבעול בפני עדים אלא יתייחד בפניהן ויבעול כמו שבארנו, לפיכך צריכה גט מספק והרי היא ספק מקודשת, ואם היתה מגורשת מן האירוסין אין חוששין לה שהרי אין לבו גס בה.

The witnesses to their entrance into privacy are thus considered to be witnesses to sexual relations. For a person who consecrates his wife via sexual relations need not engage in relations in the presence of witnesses. [All that] is necessary that [the couple] enter into privacy in the presence of witnesses and engage in relations in privacy, as explained.

19

Several of the *geonim* have ruled that any woman with whom a man engaged in sexual relations in the presence of witnesses requires a *get*, [the rationale for their ruling being that] a person will not carry out sexual relations with a licentious intent....I considered these opinions to be far from the paths of the Torah judgment, and it is not fit for one to rely on them. Our Sages made such statements only with regard to [a man's] wife whom he divorced, or to a person who consecrated a woman conditionally and then entered into sexual relations without clarifying his intent. For in these instances the woman is the man's wife, and with regard to a man's wife we assume that he will not enter into sexual relations with a licentious intent unless he explicitly states that this is his intent, or that he is entering into these relations with a condition in mind.

With regard to other women, however, [we do not follow this assumption]. Instead, whenever [a man enters into relations with] a wanton woman, we assume that he had a licentious intent, unless he explicitly states that he intends to consecrate her. Needless to say, this applies with regard to a maidservant or to a gentile woman, for our marriage laws do not apply with regard to them at all, and we have no suspicions [with regard to marriage] at all. A son born by them is assumed to be a gentile or a servant until it is definitively substantiated that his mother was freed or converted.

רמב"ם הלכות גירושין פרק י הלכה יט

הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט, חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, והגדילו והוסיפו בדבר זה שעלה על דעתם עד שהורו שמי שיש לו בן משפחתו חוששין לו ולא תתייבם אשתו שמא שחרר שפחתו ואחר כך בא עליה, ויש מי שהורה שודאי שחרר שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וכל הדברים האלו רחוקים הם בעיני עד מאד מדרכי ההוראה ואין ראוי לסמוך עליהן, שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי היא אשתו ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שיפרש שעל תנאי הוא בועל, אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש שהוא לשם קדושין, ואין צריך לומר בשפחה או בגויה שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל והרי הן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנתחררה אמו או נתגיירה. +/השגת הראב"ד/ והרי הן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנתגיירה אמו או נשתחררה. א"א בגויה ודאי כן הוא כדבריו שהרי אין בידו לגיירה אבל בשפחתו שיש בידו לשחררה דבריהם קרובים דלא שביק היתירא ואכיל איסורא אלא א"כ הוחזק בפריצות עריות, וכן בת ישראל שתבעל בעדים אם לא היו חשודים בפריצות עריות העמד בני ישראל ובנות ישראל על חזקתן ובחזקת כשרות הן שלא יתפרצו בפני עדים לזנות ודברי הגאונים ז"ל קיימים הם. +

שו"ת רבי אברהם בן הרמב"ם סימן נב

שאלה ילמדנו רבנו אדם משומד נשא משומדת בדיני גוים, ושניהם גוים גמורים מחללי שבת בפרהסיא. האם יש לה דין אשת איש והבא עליה חייב כמו שנתחייב כל הבא על אשת איש כשר או דינה כדין אשה פנויה ואין אישות ביניהם כלל. יורנו אדונו ושכרו כפול.

תשובה אם נשאה בדיני גוים בלבד ולא קדש אותה בעידי ישראל כלל איננה אשת איש. ואם קדש אותה בעידי ישראל כשרים הרי היא אשת איש גמורה ולו היה עובד ע"זא וכתב אברהם ביר' משה זצו"ל.

שו"ת הריב"ש סימן ו

שאלה: אשה אחת באה ממיוקרה, מאותן האנוסות לעבודת כוכבים, ובנה בחקה ונאמר לה: מה טיבך ומה טיבו של בן זה? ואמרה שאנוס אחד מארץ ארגון תבעה לינשא לו קודם הגזרה כדת משה ויהודית ולא עלתה בידו. ולאחר הגזרה בכמו שבוע

אחד, בא [אנוס אחד] לע* בודת ככבים אוהבו של אותו אנוס החפץ בה, ודבר על לבה להנשא אליו, והיא נתפייסה ונגמר הזווג ביניה'. אלא שלא קדשה בעדים ולא נשאת לו בעשרה, אלא על ידי עובדי ככבים בחקות דתם ובכנהי במותם. וישבה בביתו עמו כאשרתו לכל דבר בחזקת אישות, והיו יודעים זה אנוסים רבים. וישב עמה כמשלש חדשים, ונתעברה ממנו וזה פריה; והלך האישה ההוא מעבר לים, ולא יסף שוב אליה עוד. ילמדנו רבינו מה יהיה משפטה, ואם יש לחוש לה אם לא.

תשובה: אין ספק כי האירוסין או הנשואין, תקראם כמו שתראה, שנעשו בנימוסי עובדי ככבים ובכנהי במוט', שאין בהם חשש קדושין, אף אם היו בהם עדים כשרים, שהרי לא נתקיים בהם נתן הוא ואמר הוא /קדושין, ה:/. ואף אם נאמר שאין אמירתו מעכבת, כיון שנתקבצו יחד כדי להתארס או להנשא, /קדושין ו/ והיו כמדבר עמה על עסקי קדושה, ונתן לה ולא פירש, דקיי"ל: דיו כל שעוסקין באותו ענין. מ"מ =מכל מקום= בכאן הרי לא נתן לה כלום, רק שהכומר מברך אותם בקול גדול ונתן טבעת לכל אחד. אבל מה שיש לעיין הוא במה שנתייחד עמה בפרסום, ועמדה תחתיו ונתעברה ממנו. ושנינו בגיטין: (פ' הזורק פא) המגר' את אשתו ולנה עמו בפונדקי, ב"ש אומר' אין צריך הימנו גט שני, וב"ה אומרים צריכה הימנו גט שני. אימתי, בזמן שנתגרשה מן הנשואין, ומודים בנתגרשה מן הארוסין, שאין צריכה ממנו גט שני, מפני שאין לבו גס בה. ואסיקנא בגמ', דמתני' לאו בראוה שנבעלה, דבכה"ג ליכא לאיפלוגי בין שנתגרשה מן הנשואין לנתגרשה מן הארוסין, ולכ"ע צריכה ממנו גט שני, שאין אדם עושה בעילתו זנות, וחוששין דלשם קדושין בעל. אלא מתני' בדאיכ' עידי יחוד וליכא עידי ביאה, דב"ש סברי לא אמרינן הן הן עידי יחוד הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה. ומודים בנתגרשה מן הארוסין שאינה צריכה הימנו גט שני, דכיון דאין לבו גס בה לא אמרינן הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה. וקיי"ל כב"ה וכמתני' /גיטין ח, ט/, דאפי' לא ראוה שנבעלה, חוששין לקדושין כל שיש עידי יחוד ונתגרשה מן הנשואין שלבו גס בה; אבל נתגרשה מן הארוסין, שאין לבו גס בה, אין חוששין לקדושין אלא בשיש עדים שנבעלה. אמנם צריך שיהיו שני עדים ביחד אם בביאה אם ביחוד; אבל בזולת זה אין חוששין כלל. /גיטין ז, ד/ כמו שמבואר בתוספתא: אחד בשחרית ואחד בין הערבים, זה היה מעשה ואמרו חכמים אין צריכה ממנו גט שני. /חדושין, גיטין, פא:/. גם הוסיף הרשב"א ז"ל, דדוקא כגון שראה הוא את העדים, אבל אם לא ראה הוא את העדים, אף על פי שהעדים רואים אותם, אינה צריכה הימנו גט שני. לפי שאדם יודע שהמקדש בינו לבין עצמו בלא עדים אינה מקודשת אף על פי ששניהם מודים, הילכך כשבעל זה לא לשם קדושין בעל אלא זנות בעלמא. /אוצר הגאונים, גיטין, חלק התשובות, סי' תמ"ג, דף פא:/. ומן הדין הנזכר, במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, הורו קצת מן הגאונים ז"ל, שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט, חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ולפי דבריהם בכיוצא בזה דגיסי אהדדי, וגם שלקחה להיות לו לאשה, היה נראה לכאורה שצריכה הימנו גט כל שיש עדים שנתייחד עמה, אף על פי שאין שם עידי ביאה. דבה"ג =דבהאי גוונא= אמרינן הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה, וכיון שנבעלה אמרינן לשם קידושין בעל, דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. אמנם הר"ם /הרמב"ם/ ז"ל דחה הוראה זו בשתי ידיים, וכתב שאלו הדברים רחוקים מדרכי ההוראה, ואין ראוי לסמוך עליהם. שלא אמרו חז"ל חזקה זו אלא באשתו שגרשה בלבד, לפי שקרוב הדבר שנתייחד עמה או בא עליה לשם קידושין, מפני שדעתו להחזירה. או במקדש על תנאי ובעל סתם, שהרי היא אשתו, ובאשתו הוא שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, עד שיפרש שהיא בעילת זנות, או שיפרש שעל תנאי זה בעל. אבל בשאר האנשים, כל פנוי הבא על הפנוי אין חוששין לומר לשם קידושין בעל. כמ"ש זה (בפ"י /הלכה יט/ מה' גירושין). וכן הסכים הרשב"א ז"ל /חדושין, גיטין, פא:/. והביא ראי' ממ"ש: (יבמות צז) נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו, ולא שנא מפותת בפני א' או בפני ב'. ועוד שלא נזכר ד"ז בגמרא (בפ' הזורק פא ובפ' מי שאחזו עג): אלא במגרש את אשתו בלבד. וכ"כ רבינו מאיר הלוי ז"ל; והרבה מן האחרונים ז"ל; וכ"כ בספר אה"ע =א=בן - הערז= בשם הרא"ש ז"ל /טור, אה"ע, סי' קמט/. ובתוספתא (בריש קידושין א, ג/) תניא: כל ביאה שהיא לשם קידושין הרי זו מקודשת, ושאינה לשם קידושין אינה מקודשת; ומפשטא משמע דבעינן שתהא בפירוש לשם קדושין; וכל שאינה בפ"י לשם קידושין אינה מקודשת. ולפי דעת זו שנראה נכון ושראוי לסמוך עליו, בנדון זה שלא אמר בפ"י לעדים כשנתייחד עמה שהוא מתייחד עמה על דעת לבעול לשם קידושין, אין חוששין לה. ואם יאמר האומר: אפי' הר"מ /רמב"ם/, הלכות גרושין, פרק י', הלכה יט/ ז"ל לא אמרה אלא בפנוי הבא על הפנויה בדרך מקרה, דכיון שלא פירש אמרינן דלא נתכוון לשם קידושין אלא לזנות בעלמא, אבל זה שנשאה והתנה עמה להיות אשתו, ה"ל כמדבר עמה על עסקי קידושין בשעה שנתייחד עמה, ואין צריך לפרש, דה"ל כמו שפ"י ואמר לעידי יחוד דדעתו לבעול לשם קידושין. יש להשיב ולומר, דאדרבה איפכא מסתברא, דאפי' לדעת אותם הגאונים ז"ל שסוברין דבסתם אמרינן לשם קידושין בעל, הכא בנדון זה לא בעל לשם קידושין. דכיון שהתנו בנישואין בחקות העובדי ככבים ובבית במותם מפי הכומר, הרי הוא כאילו פירשו שאין דעתם לשם קדושין כדת משה ויהודית, אלא בדרכי עובדי ככבים, שאינן בתורת קדושין וגיטין. וא"כ אינה **כנשואה**, אלא **שהיא אצלו כמו פלגש בלא כתובה וקדושין**. ... ואמרו בשם הרא"ה ז"ל, דאפי' עידי יחוד אינה צריכה, דכיון דאשתו היא ועומדת תחתיו, כ"ע ידעי שנתייחד עמה ובא עליה; זהו דעת יחיד, שכל הראשונים ז"ל כתבו שצריכה לעידי יחוד. ועוד, דליכא למנקט כל חומרי הסברות לעגן את 11ז. זהו מה שנראה לי בזה, וחתמתי **שמי יצחק בר ששת זלה"ה**.

תרומת הדשן סימן רט

שאלה: פלוני אחד הולך עמו בתולה אחת מעיר לעיר ואומר שהיא ענייה ורוצה להוליכה אל קרוביה. אחר כך נודע שמעוברת היא וכריסה בין שניה ואמרה לכל שממנו נתעברה, וכן יש רגלים לדבר באומדנות ניכרות, והוא מכחישה ואמר שלא פעל עמה עול ונתן קצת אמתלא לדבר שאין נכנסין לאזנים. לאחר זמן רצתה אותה בתולה להנשא וקראו מקצת יודעי ספר תגר על

הנישואין בלא גט מאותו פלוני דנתעברה מיניה, כי אמרה שכבר כמה פעמים הבטיחה לישאנה לכך איכא למימר שמא קידשה
בביאה ולאותו פלוני יש לו אשה אחרת, יש כאן בית מיחוש או לאו?

תשובה... **לכך נראה דאין צד יפה להתיר בנ"ד וכה"ג אלא משום דלא בעל בפני עדים, והרמב"ם והאשירי ור"ב =ורבינו
ברוך = כולהו כתבו ונקטו בהדיא בעל בפני עדים, דבלא עדים אפילו שניהם מודים אין כאן חשש קידושין. ולכך בנ"ד
אפילו היה מודה לה שממנו נתעברה אם לא הוו עידי ביאה אין חוששין לקידושין. ... וכן היה מעשה שבא לפני במומר
שנשא בגיורתו עם הגלח בת ישראל שהמירה ג"כ ושהו יחד כמו ב' או ג' שנים, ולבסוף חזרה היא לדת האמת וקדשה אחר
והתירתי לו, משום דודאי היא והמומר לא נתכוונו בהזדווגם יחד בגיורתם לשם קידושין כדת משה וישראל, אלא לייחד בעלמא
כדי שתהא מצויה לו בכל עת ולא לאחר, לכך בא עמה אל הגלח לזווגם. ואמרתיה דהכא לא שייך כלל למימר א"א עבב"ז היכא
דיצא מן הכלל בכל עבירות שבתורה, ואף כי אותו המומר היה פרוץ בניאוף גם כשהיה ביהדות, והבאתי ראייה מפ' כל
הנשבעין דלעיל. וכ"נ נמי לדקדק הכי מסמ"ג דכתב אהא דמקדש בפחות מש"פ ובעל אח"כ דמקודשת היא, משום דחזקה
היא שאין אדם מישראל הכשרים עבב"ז, מדנקט הכשרים משמע הפרוצים לא. וחוזרני לנ"ד תחילת שאילתנא דאמרין
בירושלמי אם הלכה רופפת בידך הולך אחר המנהג. והנה ראינו כמה מעשים שנתעברו הפנויות בנות ישראל ותלו העיבור
בפלוני או בפלוני, והיה קצת רגלים לדבר ולא שמענו אוסרים ולא לינשא לאחר מטעם חשש קידושין, אף על גב דשוויה
לנפשיה חתיכה דאיסורא אי הוי חיישין לקדושין שהרי אמרה לפלוני נבעלתי. עוד י"ל צד להתיר משום דהאיש נשוי הוא כבר,
ואם היה מקדש זו שבעל היה פוגע בחרם רבינו גרשום ז"ל. וכה"ג נוכל לומר דאין לחוש שבעל לשם קדושין כדי שלא תהא
בב"ז, ואדרבה בב"ז עדיפא לענין חרם רבינו גרשום. ומאן לימר לן דהאי איסורא חמירא ליה דילמא האי חמירא ליה, דהך
בעילת זנות נמי לאו איסור חמור הוא, ואת"ל דחמור הוא מ"מ אשכחן לפעמים דאיסור קל חמירא לאינשי מאיסור חמור,
כדאמרין פ' הניזקין/גיטין נד ע"א/ באתריה דרבי יודא חמירא להו שביעית טפי מחלול שבת כדמוכח התם. אף על גב דיש
לחלק בהך סברא מ"מ נראה דבסברא כל דהו דחינן להך חזקה א"א עבב"ז. כה"ג בנ"ד, דיפה כתב הרמב"ם שהדבר רחוק
מן הדעת והלב מהסס לומר על איש ואשה שנתפתתו ליצרם ונכנסו לסתור לבעול שיבעול לשם קדושין, ועתה בדורותינו אינו
מצוי כלל.**

Shulchan Aruch Even Haezer 26:1

A woman is not considered to be married except by way of betrothal in which the kosher betrothal was done appropriately. However, if he were to lie with her by way of harlotry, without the name of betrothal, it is nothing (towards her status as being a married woman). Even if he lies with her with the intent of marriage, mutually agreed between him and her, she is not considered as his wife and even if she dedicated herself only for him, rather the opposite is true and he must be forced (by Beis Din) to send her away from his home. Rem"a: For certainly she would be considered an embarrassment for immersion in a mikveh and he will lie with her in ritual impurity (niddah); however, if she dedicates herself exclusively for him as his wife and she immerses for him, there are those who would say that this is allowed and she would be a Pilegish as described in the Torah and there are those who say that this is forbidden and they should both get whiplashes from the Torah as they have transgressed the precept "don't be a harlot." A Kuti who marries a Kutis and even a Mumar who marries a Mumerres in their (non-Torah) customs and they convert (or want to follow Halacha) afterwards, we are not at all concerned that they had an appropriate betrothal and he is permitted to send her out her without a Get, even though he remained together with her many years, this relationship is not considered anything but

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן כו סעיף א

א] אין האשה נחשבת אשת איש אלא על ידי קדושין שנתקדשה כראוי, אבל אם בא עליה (א) דרך זנות, <א> שלא לשם קדושין, אינו כלום. א ב] ואפילו בא עליה לשם אישות בינו לבינה, אינה נחשבת כאשתו, ג] ואפילו אם ייחדה לו, ד] אלא אדרבא כופין אותו להוציאה מביתו. הגה: דבדאי בושא היא מלטבול, ה] ובא עליה בנדתה (טור). אבל אם מייחד אליו אשה וטובלת אליו, ו] יש <ב> אומרים שמותר והוא פלגש האמורה בתורה (הראב"ד וקצת מפרשים). ז] ב (ב) וי"א [א] שאסור, ח] ולוקין על זה משום לא תהיה קדשה (דברים כג, יח) (הרמב"ם והרא"ש והטור). ט] עכו"ם שנשא עכו"ם, ג (ג) וכן מומר שנשא מומרת לעבודת כוכבים בנימוסיהן, ונתגירו אח"כ, אין כאן חשש קידושין כלל ומותרת לצאת ממנו בלא גט, אף על פי ששהה עמה כמה שנים [ב] אינו אלא זנות בעלמא (ריב"ש סימן ו' ובת"ה סימן ר"ט) וע"ל סימן קמ"ט 'סעיף ו

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן עד

באשה שדרה עם אחד בלא חו"ק רק ברשימה אצל פקיד הממשלה שכן הוא מנהג האומה במדינה היא כ"ב סיון תשי"ט. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם חו"ב סוע"ה מוהר"ר בן ציון גאלדצווייג שליט"א שלו' וברכה כל הימים. בדבר האשה שבאת מאונגארן שתחת ממשלת הסאוועטן ואומרת שדרה עם איש משך זמן בלא קידושי תורה רק במה שנרשמו בפנקס פקיד הממשלה בהעיר שכן הוא שם האישות מהממשלה שאין להם שום קנין ולא שום מעשה רק רשימה אצל הפקיד ואחר זמן הסכימו להפרד והלכו להפקיד ורשם שהם מפורדים, ויותר לא ידעו לא הוא ולא היא שלא ידעו משום רב יהודי ומנוהגין בדין ישראל ונהגו באישותם בהתקרבותם ובהפרדם כמנהגי הממשלה שחשבו שכן צריך להתנהג כחוקי הממשלה. ומאז שנפרדו הלך הבעל ואינה יודעת היכן הוא והיא באה לקענעדא/לקנדה/ אם יש להיתרה לינשא והיא עדין אשה צעירה ולבד עצם העיגון שחז"ל חשו לתקנה יש לחוש ח"ו שלא תצא להפקירות. וכתר"ה נוטה להיתרא אך מסופק קצת ורוצה לידע גם דעתי העניה.

והנה אם האמת כדבריה הרי לא נעשית בה כלל מעשה קידושין ואף אם נדמן שהיו שם עדים כשרים בעת שנרשמו לאיש ואשה אינו כלום, אבל הנידון הוא רק באם דרו יחד כאיש ואשתו במקום שנמצאים יהודים כשרים לעדות שנימא חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שפליגי בזה קדמאי. שהרשב"א הובא בב"י סוף סימן י"ז כתב בניסת לשמעון בחזקת פנויה ונודע שהיא אשת ראובן וגרשה ראובן אחר שניסת לשמעון ודר שמעון עמה אחר גירושי ראובן דכיון שידע זה השני שיש עדים שנתקדשה כבר לראובן וראה הגט ביד האשה שגרשה ראובן נודע הוא שאין קידושין תופסין בא"א וגמר ובעל אחר גירושין הראשון לשם קידושין אף על פי שהיא אסורה לו מונטמאה נטמאה עיין שם, הרי סובר דאף במופקר לעבור איסור סוטה לבעול אמרינן חזקה שלא יבעול לעבור איסור זנות דפנויה, והרשב"א הובא במל"מ פ"י מגירושין הי"ח סובר דבבעול נדה שלא חש לאיסור כרת אין חוששין שמא לשם קידושין בעל דהא לא שייך לומר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דמאן דעבר איסור כרת לא חש לבעילת זנות והסכים לו המל"מ דכתב ודבריו נכונים, וכן סובר הריב"ש שא"ס סימן ו' בסופו ועיין באבני מלואים סימן ל"ג שכתב שפליגי ורק בבעל גרושתו אחר שניסת לאחר ונתארמלה שאיתא בש"ג גיטין דף ע"ג שא"צ ממנו גט יודה גם הרשב"א משום שע"י קידושין הוא איסור יותר חמור משום מחזיר גרושתו דרק בבעל אחר שקידש לוקה והרמ"א בסימן כ"ו סעי' א' והמחבר בסימן קמ"ט סעיף ו' פסקו כרשב"א וריב"ש ומשמע מהגר"א סימן כ"ו סק"ט שמסכים לזה וא"כ נפסק דלא כרשב"א.

וא"כ בעובדא זו שברור שלא טבלה לנדוטה דאם הלכה לטבול במקוה אם היה שם היתה ודאי נודעת מאיזה רב או סתם אנשים כשרים והיו מסדרין להן קידושין ונישואין שעוד היו בכל עיר מאונגארן איזה אנשים כשרים וכיון שלא ידעה מרב ואנשים כשרים ודאי לא הלכה לטבול במקוה, ואף אם היה זה לא מחמת רשעות אלא משום שלא היה שם מקוה טהרה נמי הרי לא חשו על איסור נדה דהא בעובדא דריב"ש באנוסים נמי היה זה שלא חשו לאיסור נדה משום שלא היה להם אחר הגזירה מקוה טהרה כמפורש שם ומ"מ סובר שליכא בהו החזקה דאין בועל בעילת זנות.

אך מלשון הח"מ בסימן כ"ו סק"ג שכתב באנוסים שנודע ששומרים מצות בצנעא ונשא אנוסה בחוקות הנכרים יש להתיישב ובפרט אם היו נזהרים בנדה ובמקוה טהרה עיין שם, משמע מלשון ובפרט, שגם בלא חשו לאיסור נדה מסתפק ומסיק דאין להקל והטעם דבמה שאין נזהרין בדבר שא"א להו לקיים מחמת שלא היה שם מקוה ואף באפשר בקושי גדול ולא רצו לטרוח כ"כ לא נחשדו לעבור על מה שקל להו לקיים אף על איסור קל, וא"כ גם בעובדא דידן אם לא היה שם מקוה או אף שהיה מקוה אך הוצרכו לטרוח הרבה או שהיתה יראה ללכת למקוה מצד פרנסתה לא נחשדו על מה שקל להו לקיים דהוא לבעול לשם קידושין....

...והנה ידידי הגאון ר' יוסף אליהו הענקין שליט"א בספרו פירושי איברא האריך לבאר שליכא דין בקידושין שיתכונו לקידושי מצות תורה אלא בזה שאשה זו לקח שתהיה לו לאשה הוא הכוונה לקנין אישות שצריך, ולכן אף שלא היה מעשה קנין בשעה שהכניסה לביתו ע"ד כך אבל כיון שידוע שהוא לנישואין מאחר דנשאה בערכאות מועילה לענין זה שהביאות דאח"כ הם ביאות דקנין ולכן אין חלוק בין אסורה לו או מותרת לו ובין כשר לפרוץ, ככה"ג שידעין שלאשה זו לקח לאישות, ואף בקידוש בפחות משו"פ ואינו יודע הדין שאינם קידושין מ"מ הוא ממילא כנתכוין לקנין אישות על כל הביאות שעשה עיין שם איך שמתרץ הגמ' דכתובות דף ע"ג/ע"ד/ במחלוקת רב ושמואל בקטנה שהגדילה ובפחות משו"פ ובמלוה . והא דהריב"ש מפרש משום שהיו מומרין כאלו שלא איכפת להו שתהיה מופקרת גם לאחרים או משום שהעדים היו מומרין ועדים כשרים לא היו כלל שם עיין שם בסימן ג' ד' ה'. ואף שלכאורה היו דבריו נכונים בסברא אבל פירושו בסוגית הגמ' דחוק, ובריב"ש א"א לפרש כלל כן דהרי היו מאנוסים שהרבה מהן היו שומרין מה שהיה אפשר להם בצנעא ורק מטעם שהרבה מהן נפרצו בזנות נכריות ליכא שוב החזקה על כולן. ואח"כ כתב הריב"ש טעם אחר דאף בידוע שאינם פרוצים לזנות מ"מ כיון שלא היה שם אחר הגזירה מקוה טהרה הרי בא עליה בנדתה ואיך יחוש לאיסור קל של פנויה, וזה ודאי שהאינו פרוץ לזנות אף שעובר על איסור נדה גם כשיש מקוה נמי לא חשוד להפקיר אשתו, וכ"ש בעובר על איסור נדה מחמת שלא היה מקוה שאינו חשוד להפקיר אשתו ואף שהיה אנוס לע"ז. ומצד עצם הנישואין שהיו ע"י עכו"ם בחקות דתם ובכני במותם ידוע שעובדא דהריב"ש היה בספרד ששלטה שם אמונת הנוצרים קאטוליקין שאסור להם להתגרש כלל וא"כ ודאי לקחה לאשה לעולם, לא

כדכתב שם בסימן ה' אות ט' שאולי מנהג האומה היתה שיוצאה בלי גט ואולי לא איכפת להו בהיותה מופקרת גם לאחרים
שזה לא היה שם לא מצד אמונת המדינה ולא מצד רשעת המומר לאונסו....
ולמה שנתבאר דבפרוץ לזנות ליכא החזקה אף בלקח אשה זו לאישות כמו בנשא בערכאות ונימוסי המדינה נמצא שאף באינו
ידוע לפרוץ עם /אם/ דר עמה איזה זמן אחר שנישאו בערכאות במקום שלא היו יהודים כשרים שירגישו שהם דרים יחד כדרך
איש ואשתו, ואף שהיו שם יהודים כשרים אבל בבתים הגדולים ביותר שאין מרגישים בהשכנים מי הם עד עבור זמן רב שנמצא
שעד שבאו לדור במקום יהודים כשרים או עד שירגישו יהודים הכשרים שנעשו עדים בדיון אכן סהדי לא היתה מקודשת ומ"מ
לא חשו לזה הרי נעשו ממילא פרוצים לאותו זנות דפנויה ששוב ליכא החזקה בהו ואין לחוש לקידושין אף אחר שנודעו
להכשרים שהם דרים כאיש ואשתו, ואף אם יהיו זהירין באיסור נדה ושאר מצות שעכ"פ הם פרוצים לאותו דבר דביאת זנות
דפנויה. ורק כשתיכף אחר נישואי הערכאות התחילו לדור במקום שנמצאים יהודים כשרים ובאופן שודאי ירגישו בהם השכנים
אז חוששים לקידושין באינם פרוצים לזנות.

ולכן אף שבאם אפשר להשיג גט פטורין מהראוי להחמיר אף במופקדין לחוש לסברת הגרי"א הענקין שליט"א מ"מ באי
אפשר להשיג גט ממנו שאין יודעין היכן הוא יש להתירה. ובעובדא זו שדיני המדינה שנישאו בערכאותיהם הוא שיכולין בכל
עת שרוצין להתפרד זה מזו וזו מזה גם הגרי"א הענקין מודה דהרי ליכא אכן סהדי שרוצים כלל באישות שנעשו מאוגדין זל"ז
וכמפורש בדבריו בסימן ה' אות ט'.

אבל צריך לברר אם האמת כדבריה דהרי באונגארן /באונגארן/ שזה לא כבר תפשו הממשלה ברור שעדיין לא הנהיגו דיניהן
ונימוסיהן בחזקה על כל התושבים והרוב נישאין כדת משה וישראל אחר שנרשמים אצלם. ואף במקומות שכבר תופשין
ממשלתם שם יותר מארבעים שנה נמי הרוצין להנשא ע"פ דיני התורה יודעין למי לפנות לעשות כדיני התורה. ולכן אפשר
שמשקרת במה שאומרת שדרו בלא קידושין. ואם לא היה ידוע בקענדא שהיתה נשואה נאמנת מדין הפה שאסר הוא הפה
שהתיר. אבל אם היה ידוע שהיתה נשואה צריך לחקור באותה העיר ולברר שלא היו קידושין. ואם יתברר שהיתה נרשמת שם
שהיא קאמוניסטקע /קומוניסטית/ או שהוא היה נרשם לקאמוניסט /קומוניסט/ הוא ברור גדול שלא היו קידושי תורה שם
אף אם רק נרשמו כן ובלבם לא היו קאמוניסטן /קומוניסטים/ ודאי ייראו לעשות כדיני התורה.

ומה שמפקפק כתר"ה מהא דפילגש שהיא בלא קידושין ומשמע מגמ' סנהדרין דף כ"ב דצריכה כל אחת מהן גירושין שהוא גט
להרמב"ם פ"ג ממלכים ה"ב שגם הפילגשים היו בכלל הי"ח נשים שהיו לדוד, הנה מפורש שם בלח"מ לדבר פשוט שלא
היתה צריכה גט כיון דאין לו בה קידושין אלא יחוד בעלמא וכמה קשין גירושין שאמר בגמ' אינו בגט אלא לגרשה מביתו כדי
ליקח אחרת נמי הם קשין. ועיין במאירי סנהדרין שבפילגשים של מלך מותרות למלך אחר ואפילו לבנו שכתב שאבישג היתה
מותרת לשלמה ואפילו היתה נבעלת לדוד ומשום אשת אב אין כאן שהרי נושא אדם אנוסת ומפוטת אביו, הרי מפורש דפילגש
שבלא קידושין אינה בדיון א"א כלל וא"כ ודאי אין שייך להצריכה גט. וכן מפורש ברלב"ג בפירושו לשמואל דאבשלום לא עבר
איסור חמור דאשת אביו משום שפילגשים היו בלא קידושין. איברא דבאגדה איתא הובא בילקוט שמואל שאחיתופל יעץ שיבא
על פילגשי אביו כדי שיתחייב מיתה על שבא על אשת אביו, וכן בירושלמי פ"ב דיבמות מוכיח מדוד שנשא רצפה בת איה
שאשת חמיו אינה אסורה דין תורה הובא בתוס' יבמות דף כ"א, והרי רצפה בת איה היתה פילגש שאול ואם פילגש כיון שהיא
בלא קידושין אין דינה כאשתו איזה ראייה היא לאשת חמיו שאינה אסורה, אבל לא קשה כלום דהירושלמי לטעמיה בכתובות
פ' אף על פי ה"ב דפילגש היא נמי בקידושין עיין שם וא"כ פשוט שגם המאמר אגדה שבילקוט נמי סובר כהירושלמי דפילגש
הוא בקידושין. והוא גם דלא כשירי קרבן שמחלק בין פילגשי הדיוט לפילגשי מלך דפילגשי מלך גם להירושלמי הם בלא
קידושין דהא מירושלמי דרצפה בת איה מוכרח שסובר דגם של מלך היו בקידושין. על כל פנים מפורש בדברי רבותינו
הראשונים דפילגש שבלא קידושין א"צ גט ומותרת לקרוביו כדן מפותתו והאגדה והירושלמי הוא משום שסברי דהיה
בקידושין, והנני ידיו מוקירו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן עה

באשה שניסת רק בערכאות ולא היו שומרי תורה י"ז אייר תשכ"א. מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר אהרן משה וויץ שליט"א.
הנה בדבר האשה אשר היתה נשואה לבעלה רק בערכאות המדינה ודרה עמו שני חדשים במקום שאין שם יהודים ואח"כ
דרה לבדה שלש שנים וחצי, ואח"כ שב בעלה ודרו חמש שנים במקום שיש יהודים אבל לא היו להם שום מגע ומשא עם
יהודים שומרי תורה אולי עם יחידים ואח"כ עזב אותה ודרה לבדה חצי שנה ואח"כ בא בעלה ודרו במקום שאין שם שומרי
תורה ואין יודעין מעניני הדת כלל ואח"כ דרו בלאס אנדזעלעס בשכונה שיש גם שומרי תורה שמנה שנים בארבעה מקומות
שנה במקום אחד ב' שנים במקום שני ב' שנים במקום שלישי וג' שנים במקום רביעי ובכל שנה היה עוזב אותה על משך זמן
ועתה זה שנה שעזב אותה ולא נשמע ממנו, ובמשך שנה זו האחרונה אחרי שעזב אותה באה תחת השפעת התורה ונעשית
שומרת דת, ואי אפשר להשיג גט מבעלה, אם יש לסמוך להתירה על מה שלא נתקדשה מעולם.

והנה מכיון שחמש שנים דרה עם בעלה במקום שיש שם יהודים וידעו השכנים שהיא ובעלה הם יהודים אף שלא היה להם
שום מגע ומשא עם יהודים שומרי תורה יש לחוש שדרו שם בשכנות גם שומרי תורה שידעו שהם איש ואשתו הדרים בבית
זה, ובפרט שהיו להם ילדים שהחזיקה אותם ברחוב כדרך הנשים וידעו כל השכנים שהם ילדיה והם ודאי מהבעל שנקראת
על שמו מיסעס /אשת/ פלוני, וגם אח"כ שדרו בלא /בלאס/ אנדזעלעס איזה זמן בשכנות שיש שומרי תורה אף שעזב אותה

הרבה פעמים מסתמא ידעו השכנים גם מהחזרה שדר עמה ועל שמו היא נקראת כל העת, ובפרט דבר כזה שאינה מן הרגילים שהבעל עזב אותה בכל שנה על משך זמן ובא בחזרה ודאי ידעו מזה, עיין בחולין דף ע"ה שאמר כל מלתא דתמייהא מידיכר דכירי לה אינשי ופרש"י קול יוצא עליו מאז, והוא מוכרח דאל"כ מה מהני מה שדכירי אם לא ידעו מתחלה, ולכן גם בזו שבעלה היה עוזב אותה הרבה פעמים וחוזר הוא ג"כ מלתא דתמייהא שידועין אינשי מזה. ולכן אם היו אנשים כשרים היתה צריכה גט מטעם חזקה אין אדם בועל בעילת זנות וגמרו ובעלו לשם קידושין, וכשאפשר יש להצריך גט גם באנשים שאינם שומרי תורה וכמו שנוהגין אנחנו להצריך גט.

אבל אם אי אפשר להשיג גט והיא עגונה נראה שיש לסמוך על הריב"ש שפסקו כותיה הרמ"א בסימן כ"ו סעיף א' והמחבר בסימן קמ"ט סעיף ו' דבאלו שמופקרין לעבור על איסורי התורה שאין בהם חזקה זו הוא כזנות בעלמא שאינה צריכה גט. וכבר בארתי בתשובה אחת שמעצם הדין הלכה כהריב"ש ואפשר שגם אין חולק עליו. ורק במה שהריב"ש סובר שגם בנשאה האנוס בנימוסיהו במקום שלא היה שם מצד הגזירות מקוה טהרה נמי לא אמרינן החזקה עיין שם בסימן ו', יש לדון דנהי דחשוד לחמור חשוד לקל ונדה חמור מאיסור פנויה, מ"מ הא כיון שלא היה שם מקוה הוא נסיון גדול להם לקיים איסור נדה ואיסור פנויה הא יכולים לקיים בנקל שבאופן כזה יש ודאי לחוש שאף שעוברין על איסור נדה לא יעברו על איסור פנויה. וצריך לומר בטעמו דמ"מ חזקה ליכא שהרי באלו שעוברין על איסור נדה אף כשיש להם נסיון גדול הרי יש ודאי לחוש שגם על איסור פנויה אין חוששין וממילא ליכא אנן סהדי דהא צריכין עדים לקידושין ומצד החזקה שלא יבעלו בעילת זנות נחשבו כל היודעין כעדים מצד אנן סהדי, אבל באלו שאפשר שאינם חשודים על איסור פנויה הרי גם אפשר שחשודים וליכא שוב אנן סהדי, שלכן אף שהם חשבו לבעול לשם קידושין הוי כקידושין בלא עדים שאינן כלום. עכ"פ בזה יש לדון וכ"ש במדינה זו שבעוה"ר ידוע שיש הרבה שפוצים באיסור נדה וזהירים באיסורים אחרים שיש לחוש להצריך גט.

אבל במופקרין לעבור על כל איסורי התורה ונוהגין כנכרים ודאי מופקרין לאיסור זנות של כל עריות וכ"ש לאיסור פנויה ואין צריכין גט מדינא. ולכן במקום עיגון יש להתירה לעלמא בלא גט. ועיין בספר פירושי איברא להגאון ר' יוסף אליהו הענקין שליט"א שהוא מצריך גט מדינא ודחק שם בדברי הריב"ש אבל אני בארתי בתשובה שא"א לפרש כדבריו בדברי הריב"ש. והעיקר לדינא שאינה צריכה גט.

ולכן למעשה ישתדל כתר"ה למצא הבעל ולהשיג ממנו גט, ואם אי אפשר להשיג גט מהבעל יש להתירה לעלמא בלא גט. אבל ידידי כתר"ה אם לא תקבל האשה עליה לשמור הלכות נדה אין לנו להזדקק לה שנמצא כמסייעין אנו לעבור על איסור נדה. וגם כל דבר שמתירין בשביל תקנת עגונות מסתבר שהוא בשומרי תורה דאל"כ למה יקילו שהרי הוא לעבור על איסורין וצ"ע לדינא אבל כשתקבל עליה לשמור הלכות נדה יש להזדקק לה באם שהאמת אחר חקירה ודרישה גדולה שלא היו קידושי תורה אלא שניסת לו רק בערכאות של המדינה, יידו, משה פיינשטיין